

СУЧАСНІ АСПЕКТИ КОРЕГУЮЧОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ КРОВОТЕЧАХ В РОДАХ НА ФОНІ АНЕМІЇ ВАГІТНИХ

Бортейчук Р.Ю.

Ужгородський державний університет, м.Ужгород

Однією з важливих проблем більшості країн світу, в тому числі і України, особливо після Чорнобильської катастрофи є проблема анемії вагітних як наслідок хронічного впливу малих доз радіації (МДР), так і токсичної дії забрудненого зовнішнього середовища важкими металами, нітратами та іншими токсичними сполуками [4, 7, 9, 10, 12, 14, 18, 20, 23, 24, 27, 28].

Не дивлячись на значну кількість публікацій, присвячених питанням ведення вагітності та пологів у жінок з анемією, до даного часу ряд моментів залишається ще повністю невизначеними. Хоча загально визнано, що анемія вагітних являється несприятливим фоном, на якому можуть розвиватись різні ускладнення як в час вагітності, так і під час пологів [2, 6, 11, 13, 17, 31]. Доведена роль анемії вагітних в розвитку акушерських кровотеч [8, 23, 24, 30, 35]. Так, при анемії вагітних I ступеня кровотеча в послідовому і ранньому післяродовому періодах виникає в 5,7% випадків, при анемії II ступеня - в 10,8%, а при анемії III ступеня - в 40% [23]. Більше того, вважається, що анемія вагітних є одним з факторів ймовірного розвитку порушень в системі гомеостазу зниження толерантності організму до крововтрати [15, 30, 35].

Відомо, що в динаміці розвитку фізіологічної вагітності збільшується об'єм циркулюючої крові (ОЦК), головним чином за рахунок об'єму циркулюючої плазми (ОЦП), що спричинює виникнення гіперволемічної гемодимочії [1, 30].

Однак в умовах анемії ОЦК може не тільки не збільшуватись, але навіть значно знижуватись, досягаючи дефіциту ОЦК до 40% [30]. Тому, як відмічають деякі автори, застосування різних

препаратів заліза при лікуванні анемії вагітних як для ентерального, так і для парентерального введення, направлених на ліквідацію дефіциту заліза не завжди є ефективним [1, 18, 26, 29, 30].

Хоча загально визнано, що скорочення запасів заліза в організмі впливає не тільки на кількість гемоглобіну. Роль заліза в обміні речовин значно ширша. Залізо бере участь в обміні речовин, входить до складу ряду ферментів і цим самим бере участь в окисновідповідних процесах та роботі імункомпетентної системи [5, 9, 22, 34].

Біологічне значення заліза визначається його безпосередньою участю в тканинному диханні. В зв'язку з чим у вагітних при залізодефіцитній анемії характерна тканинна і гемічна гіпоксія с послідовим розвитком вторинних метаболічних розладів [9, 11, 13, 18, 30, 33].

В розвитку залізодефіцитної анемії у вагітних важливе місце займають передуючі скриті залізодефіцитні стани, які виявляються у 20-40% невагітних і у 33-90% вагітних [3, 10, 13].

Дані стани можуть бути обумовлені клімато-географічними умовами, характером харчування, екологічним середовищем [15, 24].

В деяких випадках у однієї і тієї ж вагітної може бути поєднана дія декількох факторів [26, 30]. Без сумніву, вагітність сприяє зниженню транспортного заліза в крові внаслідок зменшення його запасів в медулярній ретикуло-гістіоцитарній системі [23].

Питання про роль змін в шлунково-кишковому тракті і його значення у виникненні анемії залишається маловивченим. За даними одних авторів залізодефіцитна анемія часто виникає у вагітних з ахілією, ерозивними і загальними

захворюваннями шлунку і кишечника [5, 12]. Дані інших дослідників залізодефіцитну анемію у вагітних пов'язують з порушенням трансформації заліза при збереженій його реарсорбції [12, 30].

Однією з важливих ланок патогенезу залізодефіцитної анемії вважається дефіцит вітамінів, особливо таких як вітамін С, фолієвої кислоти, ретінолу, токоферолу та інших [5, 9, 30].

Важлива участь відводиться мікроелементам, зокрема, кобальту, марганцю, магнію, міді [30].

До важливих ланок регуляції еритропоезу багато авторів відносять як гормони фенотипічного комплексу, та гормон коркового шару нирок - еритропоетин [23, 30].

За даними В.Н.Демідова і співавт. (1975) прогестерон і андрогени стимулюють впливають на еритрогенез. Екстрогени навпаки пригнічують його [23].

Фізіологічна роль плацентарних гормонів таких як хоріогонічного гонадотропіну та плацентарного лактогену в процесі регуляції еритропоезу кінцево не вивчена [23].

Залишається невивченим питання впливу тиреоїдних гормонів (T_3 T_4) в процесах еритропоезу. Хоча як відомо дані гормони відіграють важливу роль в обміні білків [25], а такі білки крові як трансферин приймають безпосередню участь в регуляції обміну заліза [19].

Вагітні з залізодефіцитною анемією потребують як медикаментозне, так дієтичне лікування. Правила корегуючої медикаментозної терапії залізодефіцитної анемії вагітних чітко сформульовані в літературі і заключаються в наступному:

Спробах поповнення дефіциту заліза.

Проведенні інтенсивної підготовки вагітних з анемією до пологів.

Раціональному використанні інфузійно-трансфузійної терапії при кровотечі в родах у жінок з анемією.

Рутинна терапія залізовмісними препаратами і ролевою кислотою у вагітних з анемією

збільшують майже в 2 рази масу еритроцитів не змінюючи при цьому гематокрит [16, 18, 21, 30]. Збільшення даного показника не дозволяє виявляти вагітних з гіповолемічним станом, який прогностично є більш небезпечним у розвитку таких ускладнень як гестоз другої половини вагітності, ретардації плода, виникнення передчасних пологів та хронічної внутрішньої гіпоксії і інших [30]. Тому орієнтування тільки на значення концентраційних показників червоної крові було б помилкою, так як при цьому неможливо віддиференціювати анемію, яка розвивається на фоні гіпо- і гіперволемії. При співставленні концентраційних показників червоної крові (вміст гемоглобіну, гематокрит, кількість еритроцитів) з показниками ступеня волемії-демолярності її складовими чітко відзначаються два різні форми анемії. Перша - дійсна, при якій визначається гемоконцентрація (високі гематокрит, осмолярність, концентрація Na^+). Друга - відносна, для якої характерний низький рівень гемоглобіну і всіх концентраційних показників [29, 30]. В залежності від виду анемії спостерігається різна реакція породіль приблизно на однакові об'єми крововтрати в родах. Поєднання анемії з гіперволемією, крововтрата не викликає таких критичних змін, як при анемії на фоні гемоконцентрації [23].

На основі перегляду літературних даних можна зробити важливий практичний вислід, що залізодефіцитна анемія до родів є реальною загрозою для роділь є являється фактором високого ризику для плода [11, 12, 30, 32]. Лікарська тактика і комплексне лікування повинні базуватись при поповненні крововтрати у жінок з анемією до пологів не тільки на об'ємі втраченої крові та на концентраційних показниках червоної крові, але і на показниках волемії. Розробка даного питання потребує подальшого поглибленого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаджанов Т.В. Особенности изменений показателей центральной гемодинамики и кислородотранспортной функции крови у беременных, больных анемией // Акуш. и гинеко.- 1990.-№10.- С.30-32.
2. Белокрыницкая Т.Е., Кузник Б.И. Новые подходы к терапии анемии гестационного периода (обмен мнением) // Рос. вестник перинатологии и педиатрии.- 1993.- №6.-С.13-16.
3. Булганов А.А., Саятина Е.В., Тураева А.Г. Сравнительная оценка эффективности препаратов железа при лечении железодефицитной анемии у беременных // Акуш. и гин.-1994.-№6.-С.16-18.
4. Вахрамеева С.Н., Денисова С.Н., Хотимченко С.А., Алексеева И.А. Латентная форма железодефицитной анемии беременных женщин и состояние здоровья их детей // Рос. вестник перинатол. и педиат.-1996.-Том 41.-№3.-С.26-30.
5. Герасимов Г.А., Свириденко Н.Ю. Йод-дефицитные заболевания. Диагностика, методы профилактики и лечения (обзор) // Тер. архив.- 1997.- №10.- С.1-3.
6. Горенбаум В.С. Оценка функционального состояния миокарда при анемии беременных // Акуш. и гинеко. - 1986.- №8.-С.55-57.
7. Гуадин И.В. Влияние сидеронения у матери на гематологические показатели и запасы железа у новорожденных // Акуш. и гинеко.-1990.-№12.-С.38-41.
8. Дворецкий Л.И. Железодефицитные анемии // Рус. мед. журнал.- 1997.- Т.5.-№19.- С.1234-1242.

9. Димитров Д.Я. Анемии беременных.- София: Медицина и физкультура, 1980.- 198 С.
10. Идельсон Л.И. Гипохромные анемии.-М.: Медицина, 1981.- 190 С.
11. Экстрагенитальная патология и беременность. Под ред. З.М.Гилязутдиновой.- М.: «МЕДпрес», 1998.- 442 С.
12. Кадырова А.А., Джаббарова Ю.К. Железодефицитные анемии беременных.- Ташкент: - М.Уз.СССР, 1983.- 196 С.
13. Казакова Л.М. Железодефицитная анемия у беременных // Мед. помощь.- 1993.- №1.- С.15-17.
14. Козарева Т.И. Апластические анемии и миелодиспластический синдром у детей Республики Беларусь (эпидемиология, этиология, молекулярно-мелебранные механизмы патогенеза): Автореф. дис... докт. мед. наук.- Минск, 1995.-48 С.
15. Козловская Л.В. Гипохромные анемии, дифференциальный диагноз и лечение // Новый мед. журнал.- 1996.-№5-6.-С.8-12.
16. Мандельбаум А.Я. Нужны ли какие-либо «лекарственные добавки» кроме препаратов железа для лечения железодефицитной анемии? // Тер. архив.-1987.-№6.- С.119-123.
17. Мижерев Ю.Г., Валова Г.М., Замчий А.А. Профилактика и лечение железодефицитной анемии беременных // Анемия и анемические синдромы.- Уфа.- 1991.- С.99-101.
18. Мордухович А.С., Джаббарова Ю.К., Пахомова Ж.Е. Взаимоотношения матери и плода при железодефицитной анемии.- Ташкент: - Изд. ИБН СИНУ, 1991.- 177 С.
19. Овчар Т.Т. Показатели белкового обмена у беременных с железодефицитной анемией // Здравоохранение Белоруссии.- 1992.- №7.- С.59-60.
20. Петров В.Н. Физиология и патология обмена железа.- Л.: Медицина, 1982.- 204 С.
21. Поспелова Т.И., Агеева Т.А., Лосева М.М. и др. Об отрицательных эффектах препарата феррум лек // Гематол. И трансфузиол.-1992.-№9-10.-С.25-38.
22. Рустамова М.С. Динамика изменения запасов железа в организме женщины в течение беременности // Вопр. охраны матер. и дет.- 1991.- №1.- С.51-53.
23. Сабуров Х.С., Хамдамов Ф.К. Современное состояние проблемы анемии беременных и вопросы корректирующей терапии кровотечения в родах // Акуш. и гинек.- 1990.- №7.- С.10-12.
24. Смирнова О.В., Чеснокова Н.П., Михайлов А.В. Железодефицитная анемия у беременных. Этиология и патогенез метаболических и функциональных расстройств. - Саратов: Изд. Полет, 1994.- 30 С.
25. Турияница И.И., Фабри З.И., Пашенко А.Е. и др. Йодно-тиреоидный статус организма в условиях природного йодного дефицита.- Ужгород, 1996.- 130 С.
26. Хакимова С.Х., Рустамова М.С. Скрытый дефицит железа и профилактика железодефицитной анемии у беременных женщин (методические рекомендации)// Душанбе.- 1984.- 16 С.
27. Шагалова К.Ф., Жукова О.М., Герменчук М.Г. и др. // IV Респ. конф. «Научно-практические аспекты сохранения здоровья людей, подвергшихся радиационному воздействию в результате аварии на ЧАЭС» Тез. Докл.- Могилев.- 1994.- Часть 2.-С.34-36.
28. Шамов И.А. К вопросу о некоторых факторах, приводящих к дефициту железа в организме // Тер. архив.-1990.- №11.- С.81-84.
29. Шехтман М.М., Горенбаум В.С., Романовская А.Р. Особенности гемодинамики при анемии у беременных// Акуш. и гинек.-1985.- №1.- С.46-48.
30. Шехтам М.М. Руководство по экстрагенитальной патологии у беременных. -М.: «Триада-Х», 1999.- 812 С.
31. Hershko C., Vitelis A., Braverman D.Z. Causes of iron deficiency anemia in an adult in patient population.// Blut.- 1984.-Vd.49.-№4.- S.347-352.
32. Kaltwasser I.P. Die gefahrung der schwangerschaft durch Anamien.// Arch.Gynakol.-1981.-Vol.232.-№1-4.-P.339-359.
33. Kalenga M.K., Mutach K., Nsungula K. Et al. Les anemias en cours de la grossesse.// Rev Franc. Gynec. Obstet.- 1989.- V.84.-№5. P.393-399.
34. Puolakka I., Janne O., Pakarinen A. et al. Serum ferritin as a measure of iron during pregnancy.// Acta obstet gynec. Scand.-1980.- Suppl.95.-P.43-51.
35. Schumak K.H., Rachkewich R.A. Transferritin receptors on human reticulocytes: Variation in site number in hematologic disorders.// Amer. J.Hematol.-1984.-Vol.16.-№1.-P.23-32.

РЕЗЮМЕ

Современные аспекты корректирующей терапии при кровотечениях в родах на фоне анемии беременных

Р.Ю. Бортейчук

В статье представлены современные аспекты этиопатогенеза, профилактики и лечения железодефицитной анемии у беременных.

SUMMARY

Modern aspects of the correcting therapy at delivery bleedings on the background of anemia in pregnant women

Borteychuk R.Yu.

In the article the modern aspects of etiopathogenesis, prevention measures and treatment of the ferrum-deficient anemia in pregnant women are studied.
